

Vergaderjaar 1986-1987 Nr. 57b

17476

Wijziging van enige bepalingen over verboden rechtspersonen

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 28 augustus 1987

C.D.A.

1. Met de leden van de C.D.A.-fractie deel ik de mening dat een zeer grote terughoudendheid en voorzichtigheid betracht moeten worden bij het uitlokken van een verbod van politieke activiteiten of van een politieke partij. Hun aarzeling over de beschouwingen in het kader van dit voorstel van wet komen, naar ik vertrouw, niet voort uit mijn aandeel in het debat.

2. De onderlinge verhouding tussen de bevoegdheden die aan de Kieswet worden ontleend en een onherroepelijke rechterlijke beslissing als bedoeld in artikel 15, eerste lid, boek 2 BW, was de leden van de C.D.A.-fractie nog niet duidelijk. Zij wezen erop dat, indien een politieke groepering als rechtspersoon verboden wordt verklaard en deswege wordt ontbonden, weliswaar de rechtspersoon ophoudt te bestaan, doch daarmee de politieke groepering, in de zin van een aantal natuurlijke personen die tezamen de verwezenlijking van politieke denkbeelden voorstaan, als zodanig nog niet is verdwenen. Ook ik meen dat een politieke groepering als maatschappelijk verschijnsel niet teniet wordt gedaan door ontbinding van de rechtspersoon. De ontbinding heeft juridische gevolgen: de groepering kan niet meer als juridische eenheid optreden en voortzetting van haar werkzaamheden levert een strafbaar feit op. Onder de huidige Kieswet heeft dit tot gevolg dat de Kiesraad niet zonder meer de naam van een politieke groepering die als rechtspersoon verboden is verklaard en ontbonden is, mag schrappen, omdat de raad daartoe zou moeten kunnen aannemen dat de groepering heeft opgehouden te bestaan (art. G1, zevende lid). Oud-leden kunnen als ieder ander de bevoegdheden uitoefenen die de Kieswet toekent: zij zijn ontvankelijk wanneer zij, al dan niet in groepsverband, bezwaar maken tegen schrapping van de naam of een nieuwe registratie van de zelfde naam aanvragen. Onder de huidige Kieswet zal de Kiesraad evenwel, ongeacht de vraag of het dezelfde groepering of een nieuwe groepering ter voortzetting daarvan betreft, de aanvraag waarschijnlijk afwijzen wegens redenen, verband houdende met de openbare orde en de goede zeden (art. G1, derde lid, sub a, Kieswet). Volstrekt zeker is dit niet. In het wetsvoorstel tot algehele herziening van de Kieswet dat binnen afzienbare tijd aan de Tweede Kamer zal worden aangeboden, wordt de regeling op deze

punten gewijzigd. Voorgesteld wordt dat de Kiesraad de naam ook schrapt, wanneer de politieke groepering als vereniging – in het wetsvoorstel wordt de eis gesteld dat de groepering een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid is – bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak is ontbonden. In dat geval zal eventueel verzet van de groepering of haar leden tegen schrapping van de naam zonder resultaat blijven. Voor aanvragen van hernieuwde registratie van de naam zal het wetsvoorstel een regeling bevatten die evenmin ruimte laat. Een verzoek tot registratie zal (onder andere) moeten worden afgewezen, indien de aanduiding geheel of in hoofdzaak overeen stemt met die van een rechtspersoon die bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak is ontbonden. Dat houdt in dat ook in het geval dat een nieuwe vereniging met dezelfde naam als de ontbonden rechtspersoon bij notariële akte is opgericht, een verzoek om de nieuwe vereniging onder die naam als politieke groepering te registreren, zal worden afgewezen. De beschreven regeling zal gelden voor alle verkiezingen, zij het dat voor gemeenteraadsverkiezingen niet het vereiste zal worden gesteld dat de groepering vereniging met volledige rechtsbevoegdheid is.

3. Anders dan deze leden lees ik in alinea 9 in de nota naar aanleiding van het eindverslag niet de suggestie dat beslissingen op grond van de Kieswet zouden mogen worden aangehouden in afwachting van een onherroepelijke rechterlijke uitspraak op grond van artikel 15 lid 1 van boek 2 B.W. Uitgangspunt van het betoog onder nummer 9 is juist dat naamsregistratie niet kan worden geweigerd voordat een verbodenverklaring onherroepelijk is. Betoogd wordt dat zulks toch niet een bepaling rechtvaardigt dat naamsregistratie al zou mogen worden geweigerd op grond van een beslissing die nog niet onherroepelijk is.

4. Het staat de Kiesraad en het centraal stembureau vrij, ook in gevallen waarin de rechter een politieke groepering als rechtspersoon niet heeft ontbonden, een verzoek tot naamsregistratie af te wijzen om redenen, verband houdende met de openbare orde en de goede zeden. Afwijzing op deze grond, die in het derde lid onder a van de artikelen G1, G2 en G3 van de Kieswet staat, is in het bijzonder ook mogelijk, indien het verzoek een naam betreft die verwarrend of misleidend wordt geacht voor de kiezer, zonder dat er overeenstemming is met een geregistreerde naam. Bij overeenstemming met een reeds geregistreerde naam wordt het registratieverzoek afgewezen op de afwijzingsgrond, genoemd in het derde lid, sub c. In alinea 2 is de aanvraag om naamsregistratie besproken van een politieke groepering nadat een rechtspersoon van die naam door de rechter was ontbonden.

5. Na ontbinding en verbodenverklaring van een rechtspersoon kan, zelfs onder dezelfde of een lichtelijk gewijzigde naam, een nieuwe rechtspersoon worden opgericht. Voor het antwoord op de vraag of artikel 140 lid 2 van het Wetboek van Strafrecht van toepassing is op nieuwe werkzaamheid van oud-leden van een verboden verklaarde vereniging, acht ik doorslaggevend of de nieuwe groepering al dan niet duidelijk afstand neemt van de verboden werkzaamheid. Voor het strafrecht is het zonder enige betekenis of de verboden werkzaamheid wordt voortgezet in de vorm van een nieuwe rechtspersoon of in enige andere vorm. Het zijn echter kiezers die kandidatenlijsten voor verkiezingen indienen. Ook al zijn zij lid van een zelfde rechtspersoon, dan nog is de kandidaatstelling dus geen werkzaamheid van de rechtspersoon. De indiening van een kandidatenlijst door personen die eerder (vrijwel) allen lid waren van een verboden rechtspersoon, kan dus ook nimmer worden gezien als voortzetting van de werkzaamheden van die rechtspersoon.

6. De leden van de P.v.d.A.-fractie halen de suggestie van Maeijer aan de mogelijkheid tot verbodenverklaring uit de Wet van 1855 over te nemen in boek 2 B.W. In het wetsvoorstel is de suggestie overgenomen. Naar geldend recht is het, mede gelet op enkele uitlatingen bij de parlementaire behandeling van de Invoeringswet van boek 2 B.W., aan twijfel onderhevig of de rechter een verklaring voor recht kan uitspreken dat een rechtspersoon een verboden rechtspersoon is. Het wetsvoorstel gaat in het voetspoor van de suggestie van Maeijer uit van verbodenverklaring.

7. In de zin die deze leden aanhalen uit blz. 1 van de memorie van antwoord ligt de nadruk op de woorden «in het belang». De Grondwet laat de wetgever vrij verbodsgronden in de wet op te nemen wanneer die in het belang van de openbare orde kunnen worden opgenomen. De ruimte die de Grondwet laat, is in de wet vooral beperkt tot strijd met de openbare orde. Met deze woordkeus komt tevens vast te staan dat hier niet mag worden gedacht aan bijvoorbeeld de doorstroming van het wegverkeer, ter wille waarvan de politie haar bevoegdheden tot handhaving van de openbare orde mag gebruiken. Daarvan zegt men immers nooit dat men ermee in strijd handelt, maar dat deze wordt verstoord. Het begrip laat hieraan geen twijfel bestaan en is daarom minder vaag dan wellicht op het eerste gezicht lijkt. In de verbodsgrond van artikel 15 van boek 2 B.W. moet, naar geldend recht en volgens het voorstel, een beperking worden gezien ten opzichte van de verbodsgronden van de Wet van 1855. Niet iedere werkzaamheid, gericht op overtreding van de wet of van een wettelijke verordening, valt onder de nieuwe verbodsgrond; evenmin iedere vorm van aanranding of bederf der goede zeden. Met deze leden strevend naar beperking van de verbodsgrond meen ik dat het wetsvoorstel daaraan geen uiting geeft. Dat de wetgever hier het oog heeft op een beperkte betekenis, blijkt ondubbelzinnig uit de behandeling van dit wetsvoorstel tot dusverre. De burgerlijke rechter zal daaraan voldoende houvast hebben. Uitleg te geven aan algemene begrippen in de wet is hij gewoon.

8. Deze leden vragen alsnog een antwoord op de door mij opgeworpen maar opengelaten vraag, of naast artikel 15 van boek 2 B.W. een alomvattende regeling voor politieke partijen nodig is. Met alomvattend wordt in deze vraag een regeling bedoeld die meer omvat dan de geoorloofdheid van politieke partijen. In enkele andere landen bestaan wetten op politieke partijen die hen met allerlei voorschriften aan banden leggen. In Nederland overheerst echter de mening dat zulk een reglementering van politieke partijen ongewenst is. Bij de grondwetsherziening van 1983 is dit uitdrukkelijk bevestigd, zie bij voorbeeld kamerstukken II 1978/79, 14 222, blz. 7. Ik deel die mening. Zeker heb ik met het opwerpen van de vraag niet bedoeld te zeggen dat het verbieden van een politieke partij door de rechter hetzelfde is als het verbieden van een andere rechtspersoon. De verschillen tussen beide heb ik duidelijk pogen te maken in alinea 9 van de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer.

9. Inderdaad meen ik dat in het theoretische geval dat de rechter meer onder het begrip «strijd met de openbare orde» zou brengen dan de wetgever blijkens de geschiedenis van de artikelen 15 en 16 en blijkens de behandeling tot dusverre van dit voorstel voor ogen staat, een ingreep van de wetgever nodig zal zijn. De onafhankelijkheid van de rechterlijke macht brengt mee dat ik geen garantie mag of kan geven dat de rechter een bepaalde uitleg zal geven. Ook zonder garantie kan evenwel een zeker vertrouwen gerechtvaardigd zijn. Bewust of onbewust gaat de wetgever dagelijks uit van dat vertrouwen. Gronden voor het vertrouwen

in een beperkte rechterlijke uitleg heb ik her en der in de behandeling aangedragen. De ervaring leert dat de rechter geneigd is beperkingen van grondrechten eng uit te leggen. Al had de rechter onder de Wet van 1855 ruimere bevoegdheden tot verbodenverklaring dan naar geldend recht, het is er in meer dan 130 jaar hoogst zelden van gekomen. De Nederlandse rechter pleegt, meer dan rechters in Angelsaskische rechtsbedelingen, rekening te houden met duidelijk in de Staten-Generaal bij de voorbereiding van wetten tot uiting gebrachte gevoelens. Het begrip «openbare orde» ontleent zijn vaagheid vooral hieraan dat het in het ene rechtsgebied een andere betekenis heeft dan in het andere. In het privaatrecht dient het als machtsmiddel in de hand van de rechter om te kunnen ingrijpen tegen misbruik van vrijheden en bevoegdheden. Sinds jaar en dag is de rechter zuinig in het gebruik van dit wapen. Al deed in de rechtspraak vastgelegde lijnen bieden hetzelfde perspectief en voeden zo het vrouwen dat de rechter een beperkte uitleg zal blijven geven.

10. De mening van deze leden dat met een verbodenverklaring het wangedrag van individuen niet wordt opgelost en dat tegen hen andere maatregelen nodig kunnen zijn, deel ik. Dat neemt niet weg dat het geraden kan zijn daarnaast de rechtspersoon te ontbinden. Volkenrechtelijk heeft de Nederlandse wetgever zich daartoe verplicht.

11. Het is niet dit wetsvoorstel dat ten doel heeft frauderende rechtspersonen te verbieden. Artikel 15 verbiedt deze al lang. Aan het in ere houden van de verbodsgrond «strijd met de openbare orde» geef ik de voorkeur. De verbodsgrond is en blijft hiermee beperkt. Anderzijds ontstaat niet het gevaar van een leemte of van verstarring, waarop de kans zou bestaan bij een opsomming van verschillende onder deze noemer te brengen verbodsgronden. Een derde voordeel van deze verbodsgrond is dat de uitleg ervan zich kan ontwikkelen onder invloed van de voortschrijdende rechtsovertuiging. Nog steeds acht ik deze redenen overtuigend.

12. Niet het accent van het wetsvoorstel is in de loop van de behandeling in de Tweede Kamer verschoven, maar het accent van het debat. In de verbodsgrond brengt het wetsvoorstel immers in wezen geen verandering; het wetsvoorstel is steeds beperkt gebleven tot wetstechnische verbetering van de regeling, zonder uitbreiding van de geldende verbodsgrond.

13. In de uitgebreide commissievergadering die de Tweede Kamer over het wetsvoorstel heeft belegd en waarnaar deze leden verwijzen, ben ik, aansluitend op alinea 11 van de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer, op de betekenis van de verbodsgrond van artikel 15 ingegaan. Het begrip «strijd met de openbare orde» dient hier, evenals elders in het privaatrecht, als middel in de handen van de rechter om in uitzonderlijke gevallen in te grijpen tegen het maken van misbruik van wettelijke vrijheden en bevoegdheden.

14. Aan deze leden wil ik toegeven dat frauderende rechtspersonen meer een gevaar vormen voor de rechtsorde dan voor de rechtsstaat, al zal grove ondermijning van de rechtsorde, wanneer daartegen niet doeltreffend wordt opgetreden, op den duur ook knagen aan de grondslagen van de rechtsstaat. De aangehaalde uitleg die ik heb gegeven, beoogde aan te geven dat niet iedere wetsovertreding, zelfs niet indien stelselmatig gepleegd, kan worden aangemerkt als strijdig met de openbare orde. Het moeten werkzaamheden zijn waarvan de ongestoorde voortzetting en navolging in een democratische rechtsstaat niet kunnen worden geduld op straffe van ontwrichting.

15. De wetgever is in mijn ogen niet nalatig gebleven in het aangeven wanneer en hoe moet worden afgewogen. Door enerzijds de grondrechten

in het Nederlandse recht te verankeren, zowel door goedkeuring van verdragen als door opnemng in de Grondwet, en anderzijds in artikel 15 voor de verbodsgrond «strijd met de openbare orde» neer te leggen heeft de wetgever de rechter een wapen in handen gegeven waarvan deze weet voor welke situaties het is bestemd. De rechter zal er zich immers van bewust zijn, dat hoe meer grondrechten bij een verbodenverklaring betrokken zouden zijn, des te zwaardere eisen gelden om de verbodenverklaring te rechtvaardigen op grond van strijd met de openbare orde. Van die openbare orde maakte de bescherming van grondrechten immers een wezenlijk bestanddeel uit.

16. Met deze leden meen ik dat het oordeel over het bestaansrecht van politieke partijen in vertegenwoordigende lichamen in de eerste plaats aan de kiezer is. Slechts een uitzonderlijke gang van zaken kan een ingreep van de rechter rechtvaardigen, ook al beperkt zulk een ingreep de kiezers niet in het recht kandidaten te stellen, kandidaat gesteld te worden en hun stem uit te brengen op iedere gestelde kandidaat.

17. De aangehaalde woorden van mijn ambtsvoorganger «Ja, zo kan het ook» betroffen de toelichting op het wetsvoorstel. Die had op velerlei wijzen kunnen worden ingekleed. Ook kan elke wet in beginsel worden veranderd. De ervaringen sinds 1855 doen mij evenwel niet verlangen naar een wijziging overeenkomstig de mening die de leden van de P.v.d.A.-fractie stellen vooralsnog te zijn toegegaan. Een uitzondering voor politieke partijen zou, nog afgezien van definitieproblemen, ten opzichte van de bestaande toestand in elk geval één te voorspellen verandering brengen: groeperingen met snode plannen zouden zich ter wille van de uitzondering als politieke groepering kunnen voordoen zonder dat politiek bedrijven hoofddoel is. Gunstige gevolgen voor de democratie verwacht ik daarvan niet.

V.V.D.

18. De grote aarzeling van de leden van de V.V.D.-fractie over de mogelijkheid dat politieke partijen verboden verklaard en ontbonden worden, is niet zozeer gericht tegen het wetsvoorstel als tegen de geldende wet, die in dit opzicht niet wezenlijk wordt gewijzigd. De verbodsmogelijkheid is meer dan 130 jaar oud. Invloed daarvan op het goede gebruik van de Nederlandse kiezers om politieke partijen van verwerpelijk allooi, al dan niet na een aanvankelijk succes, weg te stemmen, verwacht ik niet, zoals ik in alinea 9 heb gemotiveerd. Die invloed is ook in het verleden niet van de wet uitgegaan. De grote aarzeling van deze leden is daarom niet de mijne. Het wetsvoorstel maakt geen actiever opsporingsbeleid mogelijk dan voor 1976. Daarmee zijn geen slechte ervaringen opgedaan. De aarzeling wordt ook niet met voorbeelden uit het lange bestaan van de regeling ondersteund. Nederland zal moeilijk op grond van deze niet door ondervinding gevoede aarzeling kunnen verdedigen dat het een gebrek in de regeling laat voortbestaan waarvan de gevolgen meebrengen dat Nederland zich niet houdt aan zijn verplichtingen op grond van het Verdrag tot uitbanning van rassendiscriminatie.

19. Deze leden verwijzen naar de voorbeelden waarmee het begrip «strijd met de openbare orde» in de behandeling door de Tweede Kamer van dit wetsvoorstel is geconcretiseerd, onder andere ten opzichte van politieke groeperingen. Nu de beperkte uitleg waartoe deze concretisering voert de instemming van alle geledingen in de Tweede Kamer heeft verworven, en, naar ik verwacht, ook brede instemming in deze Kamer zal vinden, meen ik met de leden van de V.V.D.-fractie dat het openbaar ministerie en de rechter hierin een richtlijn zullen zien tot terughoudendheid.

20. Op de andere gronden voor mijn vertrouwen in een bestendinging van de voorzichtigheid waarvan de staande, zij het spaarzame, rechtspraak getuigt, ben ik ingegaan in alinea 9. Van belang is dat de verbodsgrond in de wet beperkter is dan de Grondwet toestaat en vooral dat de rechter in het algemeen niet spoedig geneigd is om het gebruik dat van vrijheden en bevoegdheden wordt gemaakt, te beperken met een beroep op strijd met de openbare orde. Dit is de algemene ervaring waar de wet de rechter deze bevoegdheid heeft gegeven. Dit zal niet afhankelijk zijn van plaatsing in de Wet van 1855, die slechts enkele beperkingen wilde aanbrengen in een belangrijk grondrecht, of in het Burgerlijk Wetboek, waarin grondrechten evenzeer worden hoog gehouden. De functionele overeenkomst met de rol van hetzelfde begrip in artikel 1373 zal de rechter ertoe brengen te rade te gaan bij de rechtspraak opp dat artikel. Dat artikel 1373 in het zelfde wetboek staat, is daarbij niet meer dan een bijkomend argument.

21. De tegenstelling waarop deze leden in het voetspoor van mijn voorganger Scholten wijzen, valt niet samen met de scheidslijn tussen dagvaardingsgeding en geding op verzoekschrift. Er zijn dagvaardingsgedingen, vele korte gedingen bijvoorbeeld, waarin het afwegen van belangen een overheersende rol speelt op dezelfde wijze als bij verzoeken tot toewijziging van de kinderen of de echtelijke woning bij of na een scheiding. Anderzijds zijn er op dagvaarding en op verzoekschrift vele gedingen die op een rechtsoordeel worden beslist en waarbij de rechter nauwelijks belangen behoeft af te wegen. Ik meen dat vorderingen tot ontbinding van rechtspersonen wegens strijd met de openbare orde in deze laatste groep thuis horen en dat de burgerlijke rechter een rechtsstrijd daaromtrent op dezelfde wijze tegemoet zal treden als een rechtsstrijd waarvoor de uitleg van artikel 1373 B.W. van betekenis is. Anders dan bijvoorbeeld bij beroep op de rechter tegen het weigeren van een verklaring omtrent het gedrag, zie ik de beoordeling door de rechter van een vordering tot ontbinding niet als bestuursrechtelijke werkzaamheid.

22. Bij elke verbodenverklaring is de vrijheid van vereniging in het geding, zij het dat het gewicht daarvan niet zal overwegen wanneer iemand daarvan slechts gebruik maakt voor persoonlijk onrechtmatig gewin ten koste van anderen. Daarnaast kunnen in bepaalde gevallen nog andere grondrechten in het geding zijn, zoals deze leden terecht opmerken. In de grijze zone die deze leden noemen, zal eerbiediging van de vrijheid van vereniging en andere grondrechten te meer gewicht in de schaal leggen naar mate de openbare orde minder te lijden heeft van het verwerpelijke allooi van de werkzaamheid van de rechtspersoon. Dat de wet de rechter voor deze afweging een te vage richtlijn zou geven, is niet mijn mening, zoals ik in alinea 15 heb uiteengezet.

23. Met de aangehaalde woorden waarbij Onkruit als voorbeeld diende, heb ik niet willen suggereren dat voortzetting van dezelfde werkzaamheid onder andere naam zou vrijwaren van een veroordeling op grond van artikel 140, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht. Het tegendeel is het geval, zoals moge blijken uit de uiteenzetting in alinea 5. Hiermee is ook het antwoord gegeven op de vraag van deze leden over de heroprichting van een rechtspersoon die wegens de doelomschrijving is ontbonden. Zulk een heroprichting valt onder artikel 140, tweede lid, al zou de naam geen gelijkenis vertonen met die van de ontbonden rechtspersoon.

24. De rechtszekerheid gedooft niet een nieuw opgerichte rechtspersoon zonder uitspraak van de rechter verboden te achten, tenzij het een misdadige organisatie is als omschreven in artikel 140, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht. Vervolging op grond van het tweede lid van dat

artikel zal moeten voorkomen dat een begin wordt gemaakt met een in beginsel eindeloze rij van gerechtelijke ontbindingen. Op de gevolgen die een ontbinding van een politieke partij als rechtspersoon heeft voor de naamsregistratie is in de alinea's 2 en 4 ingegaan.

S.G.P.

25. Aanwijzing van de Hoge Raad als enige rechter voor ontbinding van politieke groeperingen, zoals de leden van de S.G.P.-fractie vragen te overwegen, lijkt mij geen gelukkige gedachte. Aan de gang naar de gewone rechter moet zo min mogelijk in de weg worden gelegd. Een «forum privilegiatum» verdient slechts overweging in zeer uitzonderlijke situaties, waarin ernstige nadelen die dan aan een gebruikelijke vervolging en berechting zouden kleven, moeten worden ondervangen. Voor de berechting van ambtsmisdrijven van politieke ambtsdragers wordt dat om verschillende redenen gerechtvaardigd geacht. Zie kamerstukken II, 16 164, nr. 3 blz. 5 en nr. 10 blzz. 1 en 2 (Algehele Grondwetsherziening deel VI, Rechtspraak, blzz. 150, 176, 182 en 183). Deze berechtingen hebben niet alleen een sterk politieke dimensie, maar staan ook onder grote politieke druk. In voorkomende gevallen zou de positie van de officier van justitie, wiens betrekking uiteindelijk afhangt van het vertrouwen in hem van de Minister van Justitie, erg delicaat kunnen worden. Beide laatste redenen ontbreken bij de vordering tot ontbinding van een politieke partij. Daar komt bij, dat volgens de suggestie reeds bij de vraag welke rechter bevoegd is, inhoud zou moeten worden gegeven aan het begrip «politieke groepering», ofschoon houvast daarvoor niet gemakkelijk te geven of te vinden is. Ook dit voorstel zou snode plannenmakers kunnen verleiden hun rechtspersoon te vermommen als politieke groepering. Die vermomming is, zorgvuldig gekoesterd, moeilijk af te nemen. De Hoge Raad zou als gevolg daarvan worden belast met zaken tegen onechte politieke partijen. Deze vermomming zou zo zelfs een extra bescherming kunnen blijken te bieden, omdat men reeds uit praktische overwegingen zal aarzelen de Hoge Raad te belasten met zaken als deze. Vergeleken bij de berechting van politieke ambtsdragers wegens ambtsmisdrijven zijn de nadelen groter en de voordelen geringer: de rol van de politieke aspecten is hier minder geladen. Alles afwegende acht ik dit daarom geen goed voorstel.

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes